

Nr 29.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1943 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt för Konungen att medgiva undantag från gällande bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning.

I en till riksdagen avlåten, den 5 mars 1943 dagtecknad proposition nr 94, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll jämlikt § 87 regeringsformen föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om rätt för Konungen att medgiva undantag från gällande bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning.

Berörda lagförslag är av följande lydelse:

Förslag

till

Lag

om rätt för Konungen att medgiva undantag från gällande bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning.

Härigenom förordnas som följer.

Konungen äger på ansökan medgiva bankaktiebolag att för viss bestämd tid, dock ej längre än till och med den 30 juni 1948, mottaga inlåning, utöver den enligt 49 § 1 mom. lagen om bankrörelse tillåtna, med högst ett belopp motsvarande summan av

dels bolagets inneliggande kassa;

dels vad för bolagets räkning inestår hos Sveriges riksbank eller riksgäldskontoret eller å postgiro;

dels marknadsvärdet, dock högst nominella värdet, å bolaget tillhöriga av svenska staten utfärdade skattkammarväxlar och obligationer;

dels ock, därest bolagets egna fonder uppgå till mera än fem miljoner kronor, vad för bolagets räkning inestår hos annat inländskt bankaktiebolag med lyftningsrätt vid anfordran eller efter en dags uppsägning.

Vid tillämpning av denna lag skola lika med inlånade medel anses ej mindre belopp, som tillförts bolaget genom diskontering av växlar, accepterade av bolaget, eller genom rediskontering eller försäljning av andra växlar, än även beloppet av de garantiförpliktelser, som bolaget iklätt sig, i den mån dessa förpliktelser icke täckas av hos bolaget insatta, till bolaget pantförskrivna medel.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1943, från och med vilken dag lagen den 20 maj 1938 (nr 180) om rätt för Konungen att medgiva undantag från gällande bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning upphör att gälla; dock att i fråga om bankaktiebolag, som erhållit medgivande varom i sistnämnda lag förmäles, den lagen alltjämt skall äga tillämpning så länge medgivandet är gällande.

49 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse innehåller följande bestämmelser om bankaktiebolags inlåning. För bankaktiebolag, vars egna fonder uppgå till högst fem miljoner kronor, får inlåningen allenast med det belopp, som motsvarar vad för bolagets räkning inestår hos annat inländskt bankbolag, överstiga fem gånger beloppet av bolagets egna fonder. Uppgå de egna fonderna till mera än fem miljoner kronor, må inlåning äga rum högst till belopp av tjugufem miljoner kronor ökat med nio gånger skillnaden mellan beloppet av bolagets egna fonder och fem miljoner kronor, dock att inlåningssumman icke må överstiga åtta gånger beloppet av bolagets egna fonder.

Dessa bestämmelser ha emellertid genom tillfällig lagstiftning modifierats, senast genom lag den 20 maj 1938 (nr 180) om rätt för Konungen att medgiva undantag från gällande bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning. Enligt denna lag bemyndigas Konungen att på ansökan medgiva bankaktiebolag att för viss bestämd tid, dock ej längre än till och med den 30 juni 1943, mottaga inlåning, utöver den enligt 49 § 1 mom. lagen om bankrörelse tillåtna, med högst ett belopp motsvarande vad för bolagets räkning inestode hos Sveriges riksbank. Med stöd av detta bemyndigande har Kungl. Maj:t i fråga om sex bankaktiebolag medgivit, att bolagen finge för tiden till och med den 30 juni 1943 mottaga inlåning, utöver den enligt 49 § 1 mom. lagen om bankrörelse tillåtna, med högst ett belopp motsvarande vad för bolagets räkning inestode hos Sveriges riksbank.

I skrivelse den 15 december 1942 har bank- och fondinspektionen, med överlämnande av en av svenska bankföreningen den 12 november 1942 gjord framställning i ämnet, hemställt, att för innevarande års riksdag måtte framläggas förslag till provisorisk lagstiftning om vidgad inlåningsrätt för bankaktiebolag. Vidare har bank- och fondinspektionen med skrivelse den 13 januari 1943 överlämnat en den 9 i samma månad dagtecknad skrift, däri bank-

föreningen i visst hänseende kompletterat sin tidigare framställning. Sedan fullmäktige i riksbanken beretts tillfälle att inkomma med utlåtande i ärendet, har sådant utlåtande avgivits den 20 januari 1943.

Föredragande departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Vid tillkomsten av 1938 års lag i ämnet förutsattes, att bankbolagen under lagens giltighetstid skulle kunna så förstärka sina fonder, att dispens från banklagens bestämmelser icke vidare skulle behöva förekomma. Enligt vad bank- och fondinspektionen meddelat, ha vissa fondförstärkningar även ägt rum under nämnda tid. Emellertid ha hos en del bankbolag fondförstärkningarna icke kunnat genomföras i sådan omfattning, att den i banklagen stadgade relationen mellan inlåningssumman och de egna fonderna uppnåtts. Härvid bör särskilt beaktas, att fondförstärkningarna på grund av det skärpta skattetrycket blivit mindre än vad som kunnat förutses, medan å andra sidan inlåningen starkt ökat till följd av rådande exceptionella förhållanden. I det läge som sålunda inträtt — och då utvägen att genom nyemission av aktier öka fonderna endast i begränsad omfattning lär vara framkomlig — torde det vara nödvändigt att genom fortsatt provisorisk lagstiftning öka inlåningsrätten utöver den enligt banklagen medgivna. Denna provisoriska lagstiftning torde böra i princip gestaltas efter mönster av 1938 års lag eller såsom en befogenhet för Kungl. Maj:t att efter särskild prövning medgiva bankbolag, som finnes vara i behov därav, rätt till ökad inlåning.

Enligt det av bank- och fondinspektionen framlagda förslaget skulle Kungl. Maj:t äga medgiva bankbolag att mottaga inlåning, utöver den enligt banklagen medgivna, med högst ett belopp motsvarande summan av *dels* bolagets ineliggande kassa, *dels* vad för bolagets räkning inestår hos Sveriges riksbank eller riksgäldskontoret eller å postgiro, *dels* marknadsvärdet, dock högst nominella värdet, å bolaget tillhöriga av svenska staten utfärdade skattkammarväxlar och obligationer, *dels* ock, därest bolagets egna fonder uppgå till mera än fem miljoner kronor, vad för bolagets räkning inestår hos annat inländskt bankbolag med lyftningsrätt vid anfordran eller efter en dags uppsägning. Bank- och fondinspektionens förslag har biträtts av fullmäktige i riksbanken utom i vad angår medel, som inlånas å så kallade rikskonton, d. v. s. medel som äro bundna för viss längre tid och som av bankbolaget ställas till riksgäldskontorets förfogande. Fullmäktige ha i fråga om dylika medel ansett, att de borde få mottagas utom den ram för inlåningsrätten, som lagstiftningen eljest anvisade. För egen del kan jag helt ansluta mig till bank- och fondinspektionens förslag. Visserligen medföra de särskilda reglerna för placeringen av å rikskonton inlånade medel, att ett inbegripande av dessa medel under inlåningsbegränsningen saknar betydelse, vartill kommer att inlåningen å dessa konton även i övrigt framstår som en särpräglad rörelsegren. Å andra sidan är dock inlåningen å rikskonton ovedersägligen att anse såsom en inlåning i teknisk mening, varför det, såsom bank- och fondinspektionen uttalat, formellt vore mindre tilltalande om sådan inlåning finge ske vid sidan av den eljest stadgade inlåningsbegränsningen; även torde böra framhållas, att ett bifall till inspektionens förslag i denna del icke skulle medföra några praktiska olägenheter.

Vid tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna om utvidgning av inlåningsrätten böra, på sätt bank- och fondinspektionen föreslagit, lika med inlånade medel anses ej mindre belopp, som tillförts bankbolaget genom diskontering av växlar, accepterade av bolaget, eller genom rediskontering eller försäljning av andra växlar, än även beloppet av de garantiförpliktelser, som bolaget iklätt sig, i den mån dessa förpliktelser icke täckas av hos bolaget insatta, till bolaget pantförskrivna medel.

Bankföreningens förslag om rätt för Kungl. Maj:t att dels lämna dispens från den i banklagen för de större bankbolagen stadgade skyldigheten att hålla inlåningen inom ett belopp motsvarande åtta gånger beloppet av de egna fonderna, dels ock medgiva att kapital, som bankbolag upplånat mot förlagsbevis, skall vid beräkning av inlåningsmaximum anses likställt med bolagets egna fonder har avstyrkts av bank- och fondinspektionen. Fullmäktige i riksbanken ha i denna del anslutit sig till inspektionens mening. Vid sådant förhållande och då en betydande utvidgning av inlåningsrätten möjliggöres redan genom de av mig i det föregående tillstyrkta dispensreglerna, anser jag mig icke kunna förorda bankföreningens ifrågavarande förslag.

Med hänsyn till vad bank- och fondinspektionen anfört rörande den planerade inlåningen å rikskonton torde den nya lagstiftningen böra träda i tillämpning snarast möjligt. Jag tillstyrker därför, att lagen träder i kraft den 1 april 1943, från och med vilken dag 1938 års lag bör upphöra att gälla. Då den för vissa bankbolag enligt 1938 års lag medgivna ökningen av inlåningsrätten avser tiden till och med juni månad 1943, torde en särskild övergångsbestämmelse vara erforderlig.

De föreslagna provisoriska lagbestämmelserna synas böra erhålla en relativt lång giltighetstid med hänsyn till att bankbolagen böra beredas möjlighet att bedöma förutsättningarna för sin in- och utlåningspolitik på längre sikt. Jag tillstyrker därför en giltighetstid av fem år.»

Beträffande utredningen i övrigt tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Såsom av utredningen framgår, äro de i banklagen meddelade begränsningsreglerna i fråga om bankaktiebolags rätt till inlåning alltför snäva med hänsyn till den starka tendens till ökning av inlåningen, som gör sig gällande under nuvarande förhållanden. Den år 1938 beslutade provisoriska lagstiftningen, varigenom Kungl. Maj:t bemyndigats att på ansökan medgiva bankaktiebolag dispens från banklagens bestämmelser, upphör att gälla från och med den 1 juli 1943. Det är därför nödvändigt, att en ny lagstiftning kommer till stånd på förevarande område. De skäl, som anförts för att denna lagstiftning även i fortsättningen skulle erhålla provisorisk karaktär och begränsad giltighetstid, ha syntts utskottet vara bärande. Det framlagda lagförslaget innebär befogenhet för Kungl. Maj:t att medgiva bankbolag att mottaga inlåning utöver den enligt banklagen tillåtna med belopp motsvarande

vissa angivna, särskilt likvida tillgångar, varvid dock vid inlåningsrättens bestämmande skulle med inlånade medel likställas vissa bankbolagets skulder. Den föreslagna lagstiftningen skulle för flertalet banker möjliggöra en betydande utvidgning av inlåningsrätten och synes så vitt nu kan bedömas vara tillfyllest i avvaktan på en revision av föreskrifterna i banklagen. Mot den gjorda utformningen av lagstiftningen har utskottet icke funnit anledning till erinran, liksom icke heller mot den föreslagna tiden för ikraftträdandet av och giltighetstiden för den nya lagstiftningen. Utskottet får därför tillstyrka, att riksdagen för sin del antager det föreliggande lagförslaget.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 16 mars 1943.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar Åkerberg, Sandén, Sundvik, Sylwan, Ohlin, Lindbärg,
Bodin och Johansson i Fårekulla;

från andra kammaren: herrar Svedman, Andersson i Falkenberg, K. A. Westman,
Hall, Andersson i Munkaljungby, Ericsson i Åtvidaberg, Eriksson i Sandby och Molander.
